Hij hem als een beheerscht en ervaren ruiter met vaste hand: zijn traagheid spoort Hij aan, zijn al te groote snelheid beteugelt Hij: zijn dartelheid en weelderigheid betoomt Hij, zijn koppigheid breekt Hij. Hij leidt hem op den rechten weg. Maar als de duivel zich op dien wil gezet heeft, dan jaagt hij hem, als een domme ruiter zonder zelfbeheersching, voort langs onbegaanbaar terrein, drijft hem kuilen in, doet hem langs steile hoogten naar beneden tuimelen en prikkelt hem tot woestheid en verzet". [6])

Een beeld — zoo voegt Calvijn hier aan toe — waarmede we ons voor 't oogenblik zullen vergenoegen, aangezien een beter ons niet te binnen schiet.

En inderdaad verzinnebeeldt het prachtig de afhankelijkheid en tegelijk de medewerking van den mensch met God — of diens wederpartijder. Ook geeft het te verstaan, dat de Heere der heirscharen niet slechts zijn troepen aanvoert ter overwinning, maar ook ze, in de innigste vereeniging met Hem, hanteert als waren het bezielde instrumenten.

Of Da Costa het beeld aan 't zij Augustinus 't zij Calvijn ontleend heeft, weten we niet. We achtten evenwel de parallel sprekend genoeg om haar te vermelden.

* * *

Er is een aestheticisme dat liever dan aan deze koperen taalmuziek te gast gaat aan de zoet-mystieke klanken van het:

> Zoo gaf ik gaarne wensch en wil
> In 's Heeren hand en hield mij stil.
> Zoo dan, als door een rieten fluit,
> Bij zwijgend eigen stemgeluid,
> Gods adem door mij henen blies,
> Hoe groote winst bij kleen verlies! [7])

Maar hier heeft de door het geloof tot het uiterste gespannen activiteit plaats moeten maken voor een zoetvoerig quietisme, dat als opperste gunst begeert te mogen „slapen gaan in eeuwigheid". [8])

Ook Da Costa's overigens zoo welwillende uitgever, J. P. Hasebroek [9]), kon een gedicht als „Het Paard" moeilijk savoureeren. Na een gedeelte te hebben geciteerd vervolgt hij: „Maar, waar Da Costa aldus verder gaat, dan men in een zanger uit onze luchtstreek zou kunnen goedkeuren, bij hem draagt de vorm de gedachte: de taal der bezieling, wier gloed zich aan den lezer mededeelt, doet hem hier verschoonen, wat anders en elders met de eischen van zijn schoonheidsgevoel strijden zou: de uitheemsche gedaante der vrucht verklaart en verschoont haren voor ons anders te sterk-riekenden geur". [10])

Zulke toegeeflijkheid van een averechtsche aesthetiek die om de bezieling de gedachte desnoods laat passeeren, in plaats van om den bezielenden zin de bezieling zelve te waardeeren en te deelen, vindt geen ingang bij den geestverwant van Augustinus, Calvijn, Da Costa: juist deze bladzijden uit de „Kompleete Dichtwerken" hebben voor hem een bijzondere waarde.

K. D.

6) Calvijn schijnt niet een bepaalde plaats op het oog te hebben. De editie van *Barth* en *Niesel* verwijst naar Augustinus' verklaring van Ps. 148, en naar Pseudo-August. Hypognosticon. Men zou ook kunnen denken aan zijn uitlegging van Openb. 6, waar hij in het witte paard de Profeten en Apostelen gesymboliseerd vindt, „bereden" als ze worden door Christus en den H. Geest; in het roode paard het boose volk, waarop de Satan rijdt. De uitgave van *Tholuck* vermoedt een zinspeling op Augustinus' commentaar op Psalm 31 en 33 (bij ons resp. 32 en 34).

7) *Jacq. v. d. Waals* in *De Herdersfluit* („Nieuwe Verzen").

8) Zie van dezelfde dichteres: *Die myns Harten Vrede zijt.*

9) Interessante bijzonderheden over hem geeft *Dr G. M. den Hartogh* in *Het Christelijk Gereformeerd Seminarie te Amsterdam*, Delft, 1939.

10) Zie deel III der K. D., pag. 550.

MUZIKALE KRONIEK

In de keuken der muziek.

In het afgeloopen jaar zagen eenige leerboeken over muziek het licht, die in deze kroniek verdienen te worden aangekondigd. Al houdt de muziekminnaar zich liever bezig met het genieten van de wel-toebereide muzikale spijzen, het kan zijn nut hebben, ook eens in de keuken rond te kijken waar ze worden klaargemaakt, en het kookgerei zelf te hanteeren.

Voor ieder die iets bereiken wil in het produceeren of reproduceeren van muziek is dit koksjongenschap de eerste schrede op den muzikalen weg. En hij, die meent, dat de „inspiratie" alleen hem dien weg wel zal wijzen, ervaart dat die inspiratie slechts hem leidt, die loopen heeft geleerd.

Dat ook in onze kringen de romantische idee van inspiratie zonder (althans buiten) vakkennis en techniek afgeleefd is, blijkt wel uit de hoogere eischen die men stelt aan de muzikale opleiding van onze kinderen, die meer studeeren en minder „fantaseeren", en uit de steeds talrijker wordende vergelijkende examens voor kerkorganist.

Deze tendenz van toenemende materiaalbeheersching blijkt ook uit de leerboeken zelf, waarin de anecdotes en verdroogde etudes plaats gaan maken voor de universaliteit en soepelheid van dezen tijd. Juist voor een zoo sterk intuitieve kunst als de muziek zal de leerstof met het leven in onmiddellijk contact moeten staan, ja zelf levend moeten zijn.

Al kan dit laatste niet van alle onderstaande boeken worden gezegd, toch komen ze overeen in het zijn van dezen tijd, en in het toonen van een gezond stijlbegrip. Zoodoende kan deze leerstof stimuleerend werken op de hedendaagsche muziekproductie en -beoefening, en... op die van de toekomst.

De groote verdienste van het werk van Sir James Jeans: De wereld van het geluid (vert. door Dr E. J. Dijksterhuis [1]) is, dat het de geheele geluidsleer in verband met de muziek behandelt, en het geluid als een levend organisme doet ervaren, in een voor ieder belangstellend lezer begrijpelijken vorm. Voortdurend merkt men, dat hier een vakman aan het woord is, die ook de nieuwste technische resultaten heeft verwerkt, maar deze in een klare uiteenzetting weet te zeggen en zoo voor de muziekpraktijk vruchtbaar te maken.

Met kalme Engelsche nuchterheid neemt de schrijver afscheid van allerlei onhoudbaar gebleken romantische theorieën, behalve van het evolutiesprookje op de eerste drie bladzijden, daarmee blijk gevende dat ook de goede Homerus wel eens slaapt, althans droomt. Maar van blz. 4 tot 231 is hij klaar wakker, en maakt zelfs den vakman met zijn intelligente vergelijkingen attent op verbanden met andere gebieden, die hij uit zichzelf niet had ontdekt.

Met den vierden druk van Sem Dresden's Algemeene Muziekleer [2]), naar den 11den druk van J. Worp—S. van Milligen geheel opnieuw bewerkt, begroeten wij een ouden bekende, die zich steeds blijft verjongen. Hetgeen wij in dit blad aan waardeerends schreven over Dresden's Kleine Muziekleer, geldt in niet mindere mate voor dit werk. Dit is een leerboek, dat volkomen op de hoogte is van dezen tijd, dat den voor-Bachschen tijd niet verwaarloost, en dat objectiviteit betracht, zonder daarbij tot kleurloosheid te vervallen. In dezen nieuwen druk werden de hoofdstukken over het Gregoriaansch en de akoustiek verbeterd. Natuurlijk kunnen sommige uiteenzettingen door hun beknoptheid bij den leek misverstanden wekken, doch de schrijver heeft getracht dit zooveel mogelijk te voorkomen. Een enkele opmerking over het artikel: Het Orgel. Hier is de systematiek niet duidelijk, omdat ze niet geheel deugt. De term „windwerk" is hier verwarrend. Het blijkt dan ook niet, of de windlade tot het „windwerk" of tot het regeerwerk behoort. Orgelbouwtechnisch is het juister, de stof te verdeelen in: Windvoorziening, Windladen, Mechaniek, Speeltafel, Pijpwerk, en Orgelopstelling. Ook is het beter, de uitdrukking „fluitstemmen" voor labiaalstemmen niet te gebruiken. Maar laat ik niet door détails de groote lijn van waardeering onderbreken.

Van Hennie Schouten verscheen het tweede deel van „Techniek van het Orgelspel." [3]) Behandelde het eerste deel meer de manuaal- en pedaaltechniek, in etudes en bij het concertspel toegepast, dit tweede deel tracht den leerling een meer geestelijke beheersching van de geheele orgellitteratuur bij te brengen. De geheele orgellitteratuur, hier liggen de voetangels en klemmen van stilistische eenzijdigheid en bekrompenheid, of nog erger stijloosheid, in de keuze en accentueering van orgelmuziek uit dezen, en verwaarloozing van die uit genen tijd.

Schouten is er met een gezonde intuïtie in geslaagd, deze fouten te vermijden. Zijn keuze uit de orgellitteratuur aller tijden en zijn opvattingen getuigen van goeden smaak, ze zijn, zou ik haast zeggen, algemeen-beschaafd Europeesch, en wellicht daarom voor een leerboek zoo geschikt. Men kan niet in zoo'n werk van 150 bladzijden diepgaande beschouwingen verwachten: vaak moest de behandeling vluchtig zijn, vaak treft een salz meer door zijn autoritaire formuleering dan door zijn motiveering. Maar wanneer alleen al onze groote organisten van naam eens den inhoud van dit boekje verwerkten, zou men niet door kerkruimte en aether die dwaasheden op b.v. agogisch of registratie-gebied van verscheidenen hunner hooren, die thans klinkend getuigen van onkunde en smakeloosheid. Wellicht kan de schrijver bij een herdruk eenige feitelijke onjuistheden rechtzetten, b.v. op blz. 50 (het portatief heeft door zijn Regalen wel degelijk invloed op de ontwikkeling van het orgel gehad), blz. 80 (dit rugpositief heeft Duitsche i.p.v. Italiaansche principalen), blz. 92 (het pedaal was in Frankrijk toen in de eerste plaats basklavier), blz. 140 (de verzekering is wat te boud gegeven, daar drie stemmen in de Notre Dame-dispositie zijn vergeten). Het boek is evenals het eerste deel keurig uitgegeven, en bizonder waardevol door de disposities van orgels, en de bronverwijzingen.

Over het andere boekje van Hennie Schouten: Onze oude orgels [4]), kan ons oordeel helaas niet zoo gunstig zijn. Van dit oordeel gaven wij rekenschap in het tijdschrift „Organist en Eredienst". Als we onze dankbaarheid voor de belangstelling, door dit boekje met zijn onderhoudenden schrijftrant gewekt, afwegen tegen deszelfs oppervlakkigheid en feitelijke onbetrouwbaarheid, blijft er net niets over.

Het laatste boekje, dat we hier aankondigen, is wat zijn omvang aangaat, slechts een druppel aan den publiciteitsemmer te noemen. Niettemin draagt het den weidschen, Middeleeuwsche herinneringen oproependen, titel, „Organum" (Kort Begrip van den Orgelbouw ten behoeve van degenen, die zich voorbereiden voor het Examen ter verkrijging van het Lager Diploma van de Vereeniging van Organisten bij de Gereformeerde Kerken.) [5]) In dit werkje wordt een krachtdadig gecomprimeerd overzicht van den orgelbouw gegeven in 10 hoofdstukjes: Pijpwerk, Windvoorziening, Windladen, Mechaniek, Speeltafel, Opstelling, Orgelhistorie, Herstel van kleine gebreken, Harmonium, Hammond-orgel. Waar ik zelf te nauw bij de verschijning van dit geschrift betrokken ben, moge ik mij tot de objectieve cijfers bepalen en den lezer aanraden, tegen betaling van vier dubbeltjes, zelf na te gaan, wat er van de 198 zaken, die in het alphabetisch register worden genoemd, in de 9 pagina's tekst van de 16 terechtkomt.

Rotterdam. Mr A. BOUMAN.

1) H. P. Leopold's Uitg. Mij. N.V. te 's-Gravenhage.
2) J. B. Wolters' Uitg. Mij. N.V. te Groningen-Batavia.
3) H. J. Paris, Amsterdam.
4) Elckerlyc-boekjes No. 10. — Bosch en Keuning N.V., Baarn.
5) Uitgave No. 1 van de Vereeniging van Organisten bij de Gereformeerde Kerken. Secretariaat: Bilderdijklaan 79, Rijswijk (Z.-H.).

BRIEF UIT AMERIKA

Princeton's President.

Toen Dr Emil Brunner verleden jaar aan het Seminarie te Princeton doceerde, verrezen er hier en daar stemmen onder de „orthodoxen" in den lande, dat het toch wel wat al te ver ging, zoo iemand in den stoel van de Hodge's te laten zitten. Maar Brunner is weer naar zijn vaderland teruggegaan. Alle speculatie of hij langer zou blijven, en of hij de dogmaticus van Princeton zou worden, werd zoo maar afgesneden. Alles schijnt nu weer in rust te zijn teruggevallen. Men behoeft nu niet meer zoo bezorgd te zijn over Princeton. Zoo schijnen er velen te redeneeren.

Die zoo redeneeren, rekenen echter niet genoeg met President Mackay. Het was voornamelijk door President Mackay's invloed, dat Brunner te Princeton werd benoemd. Dat was op zichzelf een teleurstelling voor degenen, ook onder de gereformeerden, die zich heel wat van den nieuwen president hadden voorgesteld. De nieuwe president wilde in elk geval het wetenschappelijk peil der oudste en invloedrijkste theologische school der Presbyteriaansche kerken verbeteren. Hij riep de kerken weer terug tot de studie der theologie.

Het begint echter hoe langer hoe duidelijker te worden, wat soort theologie Dr Mackay voorstaat, en wat soort theologie hij dus liefst te Princeton ziet onderwezen. Ik zeg nu niets van theologische artikelen of boeken, door Dr Mackay zelf geschreven. Ik wil slechts iets vermelden van zijn beoordeeling over een anders boek. Over het algemeen is het een ziekte-verschijnsel in de theologische wereld hier, dat men zwakke „bookreviews" schrijft. Het theologische geweten schijnt bizonder zwak te zijn, als het er op aankomt, het valsche van het ware te onderkennen, en tegen het valsche, dat in allerlei boeken en tijdschriften steeds van de pers komt, te waarschuwen.

Dr Mackay dan schreef onlangs een artikel in The Presbyterian (23 November 1939). The Presbyterian wil min of meer orthodox en gereformeerd zijn en levert daarom nog al dikwijls artikelen van de Princeton-professoren. In dit artikel schreef Dr Mackay over een nieuw boek, een nieuw boek op het gebied der wijsbegeerte. Niet over „de wijsbegeerte der wetsidee", maar over de wijsbegeerte van den in 1936 overleden Professor A. A. Bowman. Het boek van Bowman had tot titel: A Sacramental Universe.

Bowman was bij zijn leven een leidende figuur in de Engelsche en Amerikaansche wijsbegeerte. Zijn boeken getuigen van groote geleerdheid en indringende denkkracht. Maar geloovig Christen was hij niet. De Bijbel had voor hem geen goddelijk gezag. De autonome rede was voor hem het één en al. Hij was door en door Kantiaan. Niets anders wilde hij zijn. Dat kan met de stukken bewezen. Wel was hij heel vriendelijk en voorkomend tegen de kerk en tegen theologen. Hij sprak dikwijls voor predikanten-conferenties etc. Hij sprak over geloof in God. Zonder God, zoo zeide hij, was de wereld niet te verklaren. Zelfs sprak hij van de schepping der wereld door God. En in het boek, door Dr Mackay besproken, spreekt Bowman zelfs van de vleeschwording Gods in Jezus Christus als de eenige hope voor een wereld die zichzelf verloren weet.

Van dit alles spreekt Dr Mackay nu in zijn schrijven over het boek van Bowman. Met geen woord wordt op het feit gewezen, dat Bowman

onder alles door en door modern was. Het boek van Bowman wordt eigenlijk goedgekeurd in de volgende woorden: „Here is a philosopher who did his thinking in living contact with human wayfarers, one who knew with them the agony of self-defeat, who discerned the perversion of a true human instinct in the modern cult of the deified tyraut, who recognized man's need of an historical incarnation of the divine if he was to know the road he should take and be able to achieve goodness upon it, who saw and adored that incarnation in Jesus of Nazareth. Such a philosophy has something real to say to the world of our time."

Hier is een theoloog, door de kerken aangesteld tot president van de leidende opleidingsschool der Presbyteriaansche kerken, een theoloog, die op theologisch gebied het verschil niet weet of weten wil tusschen zijn rechter en zijn linker hand. Een leer der vleeschwording, opgezet naar Kantiaansch model, wordt feitelijk aanbevolen, althans met geen woord tegengesproken. Zelfs in de passage uit Bowman's boek, door Dr Mackay aangehaald, wordt met zooveel woorden gezegd, dat de vleeschwording een algemeen verschijnsel is. In ieder mensch verwerft zich, volgens Bowman, het geestelijke een vleeschwording. „It is the spirit that organizes the body, and not the body the spirit. Incarnation, therefore, is not an anomaly. It is the universal principle of human life. But the incarnate life may vary indefinitely in its capacity to express the inner life of the spirit". Goede menschen zien dus, dat ze het geestelijke niet in die hoogte belichamen als ze dat gaarne wilden. Ze zien verlangend uit naar iemand, die het geestelijke meer ten volle of geheel ten volle lichamelijk vertoont. Wie zal dat wezen? „Zekerlijk", zegt Bowman, „het is Hij, waar hij ook gevonden wordt, in wien het licht des geestes op het klaarste in het vleesch verschijnt."

Hoe is het nu mogelijk, zegt een lezer, dat een theologisch professor, als hij er dan wel over schrijft, niet tegen zulke doodelijke ketterij protesteert en waarschuwt? Ach ja, een verklaring hiervan geef ook ik niet. Het is weer een van die Amerikaansche wonderen, die men in het arme klei Nederland niet kan zien. Intusschen is de zaak natuurlijk diep ernstig. Of Dr Mackay het modernisme van de orthodoxie niet kan of niet wil onderscheiden, feit is, dat zijn bizonder sterke invloed de oudste Presbyteriaansche opleidingsschool in de verkeerde richting stuurt. Er is geen sprake van, dat met het heengaan van Brunner het grootste gevaar van Princeton is afgewend. Het grootste gevaar blijft in den persoon van den tegenwoordigen president.

Prof. Dr C. VAN TIL.

PERSSCHOUWTJE

De alarmkreet van prof. Waterink en van „De Heraut".

Ds S. J. Popma schrijft in „Amersf. Kb.":

Zoo luidt de titel van een artikel in „de Heraut" van 14 Jan. j.l. Aanleiding tot dit artikel was een verzuchting van prof. Waterink.

Deze had in de rubriek Kerkelijke Pers van het „Calv. Weekblad" een knipsel overgenomen, waarin de schrijver beweerde — 'k neem hier de samenvatting uit „de Heraut" over —, „dat de belijdenis des geloofs moest uitgelegd worden en verstaan niet naar het wetenschappelijk dogmatisch inzicht van de opstellers der belijdenis, maar naar het geloofsbewustzijn in de geloofsgemeenschap der Kerk."

Prof. Waterink zegt hiervan: „zoodra een kerk deze opvatting aanvaardt of zelfs maar duldt bij haar leden, is het tijd, dat men zich in die kerk bezinne op de mogelijkheid van een reformatie dier kerk. We zijn al heel ver van huis, alleen reeds door het feit, dat zulke dingen kunnen gezegd worden zonder dat heel de leidende pers in 't geweer komt."

Prof. Kuyper merkt hierbij op, dat „de redacteurs van de leidende pers niet kunnen gecenseerd worden op de hoogte te zijn van alles, wat het tot een legioen aangegroeid heir onzer jonge scribenten gelieft te orakelen."

Inderdaad hebben we rijkelijk veel kerkbode's. Hoewel zeker 90 pct. van deze bladen zich beperken tot een meditatie en de bespreking van zuiver plaatselijke kerkelijke belangen, kon zeker door combinatie de eenigszins bezuinigd worden en meer bereikt. Maar dit is een kwestie op zichzelf. Mijn eerste grauwe haren, waar m'n kapper telkens niet zonder aandoening op wijst, doen mij beschaamd hierover zwijgen, gedachtig aan de wijsheid van Rochefoucault's Maximes, dat oude lieden met goeden raad komen „pour se consoler de ne plus pouvoir donner des mauvais exemples".

Overigens spijt het me voor 't „Geref. Kerkbl. van Nederl. Indië", waar 't bedoelde knipsel uit genomen was, zóó op één lijn geplaatst te worden met 't eerste 't beste kerkblaadje.

Maar nu de kwestie zelf.

't Gewraakte artikel heb 'k niet in z'n geheel gelezen. Daarom moet ik heel voorzichtig zijn.

Misschien wordt hier inderdaad bedoeld, wat prof. Kuyper er in leest, n.l. dat de schrijver aan de belijdenis zelf nog wel wil vasthouden, mits die belijdenis dan verstaan en verklaard wordt naar eigen dogmatische en wijsgeerige meening, waarbij deze auteur dan dat camoufleert door niet dit ronduit te zeggen, maar te spreken van het „geloofsbewustzijn van de gemeente".

Waarschijnlijk lijkt het me niet. Zelfs uitermate onwaarschijnlijk, maar, zooals ik zei, 'k heb 't artikel in z'n geheel niet onder oogen gehad en mag niet zonder meer verklaren, dat prof. Waterink onjuist heeft gelezen.

Alleen, dan hebben we te doen met een ondoordachte bewering van een enkeling. En daarmee basta. Daarover zal niemand zich opwinden.

Zeker onjuist echter is de meening van prof. Kuyper, dat we hier te doen hebben met een „symptomatische uiting van een bepaalde richtingsgroep in onze kerken". Deze richting zou zich dan kenmerken „door haar volkomen gemis aan historischen zin: ze wil niet in de leerschool gaan bij wat onze uitnemendste theologen hebben geleerd om op dat fundament voort te bouwen, maar werpt dat alles als nutteloozen, ja zelfs hinderlijken ballast over boord, om nu nieuwe banen in te slaan, daarbij varende alleen op het compas van haar philosophische bespiegelingen. Het spreekt wel vanzelf, dat ze daarom ook niets weten wil van de historische interpretatie van onze belijdenisschriften."

Ik meen, dat zulk een richting er in onze kerken niet is, en dat bij de meeningsverschillen zóó de kwestie nooit is gesteld.

Wanneer ik goed zie, wordt de historische interpretatie van de belijdenis door allen aanvaard, ook al weten we, dat 't niet altijd gemakkelijk is den juisten historischen zin van ieder artikel vast te stellen.

Maar alle willekeur, alle in-lezen van particuliere meeningen in de belijdenis moet vermeden.

Achter de door prof. Waterink geciteerde tegenstelling „wetenschappelijk dogmatisch inzicht van de opstellers der belijdenis" en „het geloofsbewustzijn in de geloofsgemeenschap der kerk" ligt dan ook niet de tegenstelling „vaste grond der historische interpretatie" en „drijfzand van subjectivistische opvattingen".

Een geheel andere kwestie komt hier naar voren, n.l. die van het karakter der historische interpretatie.

Moeten we de belijdenis uitleggen naar het dogmatisch inzicht van bepaalde wetenschappelijke menschen, b.v. de opstellers van de Catechismus, óf moet de belijdenis verklaard worden naar de bedoeling van de Kerk, toen ze die belijdenisschriften overnam en aanvaardde?

Wanneer de Kerk de catechismus als belijdenisschrift aanvaardt, heeft ze nog niet de wetenschappelijk-dogmatische overtuigingen van Ursinus aanvaard, die er achter liggen. Een belijdenisschrift **draagt uiteraard niet** een wetenschappelijk karakter.

De vraag is dus deze: brengt de gebondenheid aan de historische interpretatie mee een zich binden aan wetenschappelijk inzicht van bepaalde uiterst bekwame menschen van diepe vroomheid, n.l. de opstellers van de belijdenis óf bindt men zich aan wat de Kerk bedoelde te belijden, toen ze de door bepaalde mannen opgestelde geschriften als belijdenis aanvaardde?

Wie nu dat laatste 't juiste acht is m.i. zeker niet op subjectivistisch drijfzand terecht gekomen, werkt niet a-historisch en staat van de Coccejus' methode af, zoo ver 't West verwijderd is van 't Oost.

Met deze binding aan wat de Kerk belijdt — de gewraakte term „geloofsbewustzijn in de geloofsgemeenschap der Kerk" kan ik niet fraai vinden, zelfs niet helder, maar dàt brengt nog geen behoefte noodidokken te luiden — in tegenstelling met de binding aan het wetenschappelijk inzicht van bepaalde menschen, is dus de noodzaak der historische interpretatie ten volle gehandhaafd. Geen enkele denigratie is er mee gegeven van 't werk van Calvijn, Ursinus, Guido de Brès, etc.

Wel is er het eigen karakter van de binding aan de belijdenis mee gehandhaafd.

Hier immers blijft de mogelijkheid open, dat de belijdenis bepaalde punten opzettelijk in het midden laat en bewust op die punten niet binden wil, al hebben de opstellers op zulk een punt wel hun meening.

Verder komt er zoo ruimte voor de onderscheiding, waarop prof. Ridderbos den nadruk heeft gelegd („Geref. Theol. Tijdschr." April '37). „Het maakt", schrijft prof. R., „nogal een groot verschil of de confessie een bepaalde waarheid opzettelijk belijdt, of dat ze, bij het belijden van iets anders, gebruik maakt van een bepaalde terminologie, misschien ook uitgaat van een bepaalde conceptie, die aan deze terminologie ten grondslag ligt."

Het kerkelijk-bindend karakter van zulk een terminologie of conceptie is weer een kwestie apart.

In elk geval moet de roep om reformatie van „Calv. Weekbl." en „Heraut" niet in overeenstemming geacht worden met den stand van zaken in onze Kerken.

Wat de „alarmkreet" op het oog had.

We nemen in dit nummer — althans voor wat ons betreft — afscheid van het thema „alarmkreet".

Evenwel, zullen onze lezers het forsche geluid op zijn rechte waarde kunnen schatten, dan is het goed, dat zij ook precies weten, waarover de zaak zelf liep.

Daartoe citeer ik uit het „Kerkblad van de Geref. Kerken in N. O.-Indië" een gedeelte van het artikel, dat dr S. U. Zuidema daarin schreef. Hij handelde over het boek: „De Reformatie van het Calvinistisch Denken", en merkte daarin op:

> In het genoemde verzamelwerk van Ds C. P. Boodt treffen we een artikel van den heer A. Janse aan over „Dogmatiek als wetenschap en hare wijsgeerige motieven". In dit zeer helder gestelde artikel geeft de heer Janse een waardevolle uiteenzetting van het goed recht en van de noodzaak eener scherpe onderscheiding tusschen Gods Woord, de belijdenis der kerk en de wetenschap der theologie.
>
> Het Woord Gods der Heilige Schrift onderscheidt zich van de wetenschappelijke bezigheid der menschenkinderen, en van de resultaten van zulk een bezigheid hierin, dat Gods Woord boven de eeuwen uitreikt en niet onderhevig is aan de vergankelijkheid, waaraan naar het woord van den Prediker immers alle menschelijke arbeid zich onderworpen ziet. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheid. Boven de betrekkelijkheid der eeuwen staat ook de wijsheid der kinderen Gods in den Heere, een wijsheid, welke hun deel wordt door de toeëigening van het eeuwige onvergankelijke Woord der Heilige Schrift. Wij doen er goed aan, wanneer wij dezen onmetelijken afstand tusschen de Heilige Schrift en de wetenschap steeds in het oog houden. De wetenschap. Ook de theologische wetenschap. Ook de Gereformeerde theologie. Hoe groot is immers het gevaar, dat wij dit vergankelijke werk van menschenkinderen gaan stellen boven het Woord van God. Meer dan eens is de christelijke kerk reeds in dit euvel vervallen. De schrijver verwijst b.v. naar de dagen der Hervorming, toen de „rechtvaardigen, die alleen voor het Woord bogen, werden aangeklaagd als ketters, die „afwijkende meeningen" „voorstonden".
>
> In dit licht krijgt de dogmatiek wel een zeer bescheiden plaats. Deze wetenschappelijk theologische arbeid mag eenerzijds niet veracht, wijl zij behoort tot de taak, welke God aan den mensch heeft opgelegd. Verachting dezer werkzaamheid houdt mede in een verachten van een roeping en gave Gods. Maar aan den anderen kant hoede de christen zich er voor, dat hij toch niet de godgeleerdheid late heerschen over het heilige en eenige Woord van God. Dan wel over de kerk.
>
> Want ook de christelijke kerk-als-instituut heeft haar eigen roeping en taak. Zij late zich ook nimmer door „de wetenschap" knechten. Tot die taak der christelijke kerk behoort wel in de voornaamste plaats, dat zij de ware christelijke gemeenschap in het leven onderhoude, n.l. de eenigheid des geloofs in de gemeenschap der belijdenis. De schrijver deed een gelukkige greep, toen hij over deze gemeenschap der christelijke kerk zijn licht ontstak in de brieven van den apostel Johannes. Hij toont m.i. op overtuigende wijze aan, dat de belijdenis en de belijdenisschriften der christelijke kerk niet mogen behandeld worden als wetenschappelijk-theologische geschriften, wijl zij ook niet dit karakter dragen. In onderscheiding van de godgeleerdheid heeft de kerkelijke belijdenis een duurzaam karakter, omdat zij profetisch is. Het dogma der kerk is heel iets anders dan de dogmatiek, de wetenschap, welke het dogma onderzoekt. Want deze wetenschap is vergankelijk, product van den tijd, waarin zij beoefend wordt, maar het dogma is het bezit en het leven der kerk-van-alle-eeuwen: een getuigenisgeven aan de waarheid.
>
> Onvervangbaar is daarom de kerkelijke belijdenis door de theologie als wetenschap. Wel is dit meer dan eens geprobeerd. Doch waar dit gebeurde, daar kwam „de hoogmoed der wetenschap alles bederven". „Dan werd de Schriftgeleerde, de onderzoeker dezer eeuw, de wijsgeer, te schande. En dan heeft God dikwijls het zwakke en verachte uitverkoren om het eeuwige Licht van Zijn Woord weer op den kandelaar te brengen. Luther was geen man van beteekenis in de geleerde wereld van zijn tijd. En Calvijn was rechtsgeleerde, niet eens theoloog, toen hij optrad. De Cock was geen professor in de theologie aan de hoogeschool te Groningen, maar een jonge dorpsdominee, die de eer had, dat zijn voorganger „prof" was geworden. En Kuyper werd in zijn eerste optreden door de mannen der theologische wetenschap gesmaad als iemand, die den gang der voortschrijdende wetenschap niet volgde". Van belang is dan ook, wat de schrijver zegt over het profetisch belijden en het wetenschappelijk bearbeiden. Hij waarschuwt, dat men toch niet het meerdere (het profetisch belijden der kerk) trachte te handhaven met het mindere (de wetenschap). Want onherroepelijk schuift men dan de wetenschappelijke gangbare meening van een bepaalden tijd onder de belijdenis der eeuwen.
>
> Ik ben van overtuiging, dat wij goed doen, met naar Janse te luisteren, als hij er voor opkomt, dat men toch de belijdenis der kerk uitlegge naar de Schriften. Hij bedoelt hiermede af te snijden een uitlegging der belijdenisschriften naar het wetenschappelijk dogmatisch inzicht van haar opstellers. Want, indien wij het laatste zouden doen, dan zouden wij de belijdenis der kerk onderdompelen in de vergankelijkheid der eeuw, in welke zij werd opgesteld, en dan zou de kerk zichzelve met handen en voeten binden aan de wetenschappelijke opvattingen van de opstellers der belijdenis. Heel sterk staat Janse, wanneer hij uit de historie aantoont, dat het juist Calvijn was, die zich in zijn dagen verzette tegen een dergelijke aanvaarding der belijdenisschriften, zooals Caroli, van wien later bleek, dat hij een overtuigd anti-calvinist was, van hem wilde afdwingen. Niet de wetenschap behoort „achter" de belijdenis te staan, doch de geloofsgemeenschap der kerk staat achter haar.

Hoe ik zelf over de zaak denk, heb ik al aangegeven. Ik laat het dan bij dit, ter volledige informatie gegeven, citaat.

K. S.

Bandjes Catechismusbijlage.

Door de groote aanvraag naar de bandjes konden we, mede met het oog op de nog te volgen deeltjes, het linnen niet uit voorraad betrekken. We hebben dit dus aan de fabriek moeten laten aanmaken, waarmede eenige tijd gemoeid was. Inmiddels is het thans in ons bezit en hopen we spoedig de bandjes te kunnen verzenden.

Mogen we tevens vriendelijk verzoeken, de verschuldigde 50 cents per giro in te zenden, ter voorkoming van de administratie- en incassokosten, onder vermelding of het bandje al of niet besteld was? Bij voorbaat onzen dank.

Losse bijlagen ter eventueele completeering, zijn nog voor abonné's verkrijgbaar, zoolang de voorraad strekt, voor 5 cents per stuk bij vooruitbetaling.

DE UITGEVERS.